AUDITUL DE GEN A POLITICILOR PUBLICE LOCALE APROBATE DE CONSILIUL MUNICIPAL CHIȘINĂU

Angela POPOVICI[10]

Rezumat: *Promovarea continuă și sistematică a principiului egalității de șanse între femei și bărbați este o preocupare relativ recentă pentru Republica Moldova. Demersurile întreprinse de țara noastră, începute odată cu proclamarea independenței, legate de armonizarea legislației la standardele internaționale și europene, prevederile comunitare privind egalitatea de șanse și egalitatea de tratament între femei și bărbați sunt semnificative, dar nu suficiente. Egalitatea de gen este un principiu fundamental care promovează egalitatea în drepturi, oportunități și responsabilități între femei și bărbați în toate aspectele vieții sociale, economice și politice. Politica publică, indiferent de domeniul său de intervenție (infrastructură, sănătate, educație, servicii etc.), vine să răspundă nevoilor unui grup de populație specific, format din femei și bărbați.*
Acest articol sintetizează rezultatele auditului de gen al politicilor publice aprobat de Consiliul Municipal Chișinău. Auditul de gen realizat constă în evaluarea măsurii în care dimensiunea de gen este integrată (instituționalizată) în politicile publice aprobate la nivel local. Obiectivul pe care l-am urmărit constă în analiza documentelor de politici publice locale prin prisma integrării dimensiunii egalității de gen, identificarea deficiențelor și provocărilor existente, precum și în formularea de recomandări pentru îmbunătățirea politicilor, astfel încât documentele de politică, activitățile și metodele de lucru pentru a ține seama în mod egal de interesele bărbaților și ale femeilor.

Cuvinte cheie: audit de gen, politică publică, politică instituțională, proces decizional, egalitate de gen, bugetare sensibilă la gen.

[10] doctor, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, angela.popovici2000@gmail.com

GENDER AUDIT OF LOCAL PUBLIC POLICIES APPROVED BY THE CHIȘINĂU MUNICIPAL COUNCIL

Abstract: *The continuous and systematic promotion of the principle of equal opportunities between women and men is a relatively recent concern for the Republic of Moldova. The steps taken by our country, started with the proclamation of independence, related to the harmonization of legislation to international and European standards, the community provisions regarding equal opportunities and equal treatment for women and men are significant, but not sufficient. Gender equality is a fundamental principle that promotes equal rights, opportunities and responsibilities between women and men in all aspects of social, economic and political life. Public policy, regardless of its field of intervention (infrastructure, health, education, services, etc.), comes to respond to the needs of a specific population group, which consists of women and men.*

This article summarizes the results of the gender audit of public policies approved by the Chisinau Municipal Council. The conducted gender audit consists in evaluating the extent to which the gender dimension is integrated (institutionalized) in the public policies approved at the local level. The objective we pursued consists in the analysis of local public policy documents through the lens of the integration of the gender equality dimension, the identification of existing deficiencies and challenges, as well as the formulation of recommendations for the improvement of policies, so that the developed policy documents, activities and working methods to take equal account of the interests of men and women.

Keywords: gender audit, public policies, institutional policies, decision-making process, gender equality, gender-responsive budgeting.

Introducere

În contextul acordării Republicii Moldova a statutului de țară candidată la aderarea la UE devine deosebit de importantă respectarea valorilor și principiilor de bază ale comunității europene. În Republica Moldova egalitatea de șanse între femei și bărbați este un principiu fundamental al drepturilor omului, transpus atât la nivel legislativ, cât și la nivelul politicilor publice. Problematica promovării egalității de șanse în viața socială pentru

ambele sexe constituie o cerință esențială pentru societate, fiind considerată o componentă importantă a preocupărilor pentru buna guvernare și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Auditul de gen evaluează măsura în care egalitatea de gen este instituționalizată efectiv în politicile, programele, structurile organizaționale și procedurile (inclusiv procesele decizionale) și în bugetele corespunzătoare. Printr-un audit de gen se analizează dacă practicile interne și politicile sunt sensibile la dimensiunea de gen, se consolidează reciproc și sunt utilizate în entitate; se monitorizează și evaluează progresele înregistrate în ceea ce privește integrarea perspectivei de gen; se stabilește un nivel de referință privind gradul de integrare a dimensiunii de gen în entitate; sunt identificate lacune și probleme majore de inegalitate de gen; se recomandă modalități de abordare a provocărilor și se propun strategii noi mai eficiente; se înregistrează bunele practici care vizează realizarea egalității de gen.

Atunci când este aplicat politicilor, programelor, proiectelor sau serviciilor, un audit de gen începe prin a explora în ce măsură egalitatea de gen este integrată în obiectivele și prioritățile de politică și evaluează în continuare în ce măsură declarațiile politice sunt efectiv realizate în inițiative specifice (de exemplu, programe, proiecte, servicii).

Metodologia aplicată

Metodologia auditului de gen aplicată este una complexă, bazată pe diverse metode de investigare a realității sociale. Auditul de gen realizat s-a bazat atât pe metode cantitative cât și calitative de cercetare cu scopul de a evalua măsura în care egalitatea de gen este instituționalizată efectiv în documentele de politici aprobate de Consiliul Municipal Chișinău (în continuare CMC), inclusiv procesele decizionale și în bugetele corespunzătoare.

Constatând faptul că implementarea legislaţiei privind asigurarea egalităţii de gen întârzie şi documentele strategice locale nu întotdeauna reflectă cerinţele integrării dimensiunii de gen, iar politicile instituţionale nu conţin prevederile obligatorii stipulate de cadrul legal cu referire la dimensiunea de gen, menţionăm că din partea autorităților publice locale există deschidere și determinare pentru a suplini această lacună.

Scopul auditului de gen realizat constă în evaluarea măsurii în care

dimensiunea de gen este integrată (instituționalizată) în politicile publice aprobate de CMC. Obiectivul pe care îl urmărim constă în analiza documentelor de politici publice locale prin prisma integrării dimensiunii egalității de gen, identificarea deficiențelor și a provocărilor existente, precum și formularea recomandărilor pentru îmbunătățirea politicilor, astfel încât documentele de politici elaborate, activitățile și metodele de lucru să țină cont în mod echitabil de interesele bărbaților și ale femeilor.

Rezultatele investigației

În condițiile când Republica Moldova a căpătat statutul de țară candidată la aderarea la UE devine deosebit de importantă respectarea valorilor și principiilor de bază ale comunității europene, printre care se regăsește și egalitatea de gen. Este totodată o cerință esențială pentru societate, fiind considerată o componentă importantă a preocupărilor pentru buna guvernare și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Auditul de gen realizat poate fi considerat ca fiind un „audit social", deoarece urmărește să contribuie la stabilirea unor măsuri care să garanteze echitatea de gen în cadrul entității.

Administraţia publică locală are expres stipulate atribuţii concrete în domeniul asigurării egalităţii de gen. Potrivit articolului 20 al *Legii nr.5/2006 cu privire la asigurarea egalităţii de şanse între femei şi bărbaţi* [5], de competenţa autorităţilor administraţiei publice locale ţine asigurarea integrării principiului de egalitate între femei şi bărbaţi în politici, programe, acte normative şi investiţii financiare la nivel local. Pentru a menţine implementarea obiectivului de asigurare a egalităţii de gen în vizorul APL, autorităţile locale trebuie să monitorizeze permanent implementarea documentelor adoptate, să organizeze campanii de informare, cercetări şi alte acţiuni privind egalitatea între femei şi bărbaţi la nivel local. Consiliul local realizează competenţele prevăzute de modificările realizate prin *Legea nr.71/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative* [7] și *Legea nr.436/2006 privind administraţia publică locală* [6] și anume, "asigură integrarea şi implementarea principiului egalităţii între femei şi bărbaţi în politici, programe, acte normative şi investiţii financiare la nivel local și aprobă programe și contribuie la organizarea campaniilor de informare în acest domeniu în condiţiile legii; examinează şi adoptă

decizii pe marginea rapoartelor şi a informaţiilor primarilor, informaţiilor consilierilor despre situaţia în domeniu la nivel local; dezvoltă parteneriate cu organizaţii necomerciale şi internaţionale pentru realizarea politicilor locale în domeniu".

Pentru a stabili în ce măsură autoritățile publice locale din municipiul Chișinău implementează principiul egalității între femei și bărbaţi în politicile publice locale am analizat o serie de documente de politici publice locale aprobate de CMC.

Strategia *„Chișinău - oraș verde. Planificare Strategică a municipiului Chișinău»* [1] a fost elaborată cu susținerea echipei de consultanți angajați de BERD, fiind parte a Programului pentru Orașe Verzi al BERD. Documentul de planificare strategică a fost aprobat prin Decizia CMC din 21.05.2020. Urmare a analizei conținutului *Strategiei* am ajuns la următoarele constatări:

- În *Strategie* regăsim o abordare integratoare de gen, afirmându-se în mai multe rânduri în conținutul documentului promovarea politicilor și practicilor privind egalitatea de gen și egalitatea de șanse;
- Sunt analizate problemele și necesitățile specifice ale femeilor/bărbaților;
- Strategia inserează date statistice dezagregate în funcție de sex (femei/bărbați);
- Strategia operează cu date dezagregate în funcție de sex atunci când se analizează implicarea femeilor/bărbaților;
- Problemele identificate se traduc în obiective strategice;
- Indicatorii de rezultat, care vor pune în aplicare obiectivele strategice, deși sunt formulați concret, nu țin cont de perspectiva de gen.

In concluzie, documentul de planificare strategică analizat, deși nu corespunde ca formă cerințelor înaintate față de acest tip de documente, este unul consistent, care integrează reușit dimensiunea de gen, operează cu date statistice dezagregate în funcție de sex și formulează obiective specifice.

Strategia municipală pentru protecția drepturilor copilului (2020-2025) [9] aprobată prin Decizia CMC din 16.07.2020. Documentul s-a înscris în prevederile Strategiei Naționale pentru protecția copilului, precum și contribuie la atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

Urmare a analizei conținutului *Strategiei* am ajuns la următoarele constatări:

- În Introducere se argumentează necesitatea și importanța *Strategiei*, se face referință la documentele de politici publice de nivel internațional și național, care prioritizează domeniul protecției copilului în obiectivele de dezvoltare;
- Deși se face referire la *ODD 5 – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor*, în *Strategie* nu regăsim o abordare integratoare de gen;
- Nu există o perspectivă de gen în analiza problemelor identificate;
- Strategia nu operează cu date statistice dezagregate în funcție de sex (fete/băieți);
- Planul de acțiuni pentru a.2022-2025 privind implementarea Strategiei nu este sensibil la gen, tratează toate acțiunile dintr-o perspectivă generală;
- Indicatorii de monitorizare, care vor pune în aplicare obiectivele, deși sunt formulați concret, nu țin cont de perspectiva de gen.

Astfel, putem conchide că *Strategia municipală pentru protecția drepturilor copilului (2020-2025)* nu integrează dimensiunea de gen, este insensibilă la necesitățile specifice ale fetelor și băieților și nu promovează egalitatea de gen.

Strategia municipală de dezvoltare a turismului. Chișinău - capitală turistică 2022-2026 [8] a fost aprobată prin Decizia CMC din 19.07.2022. Documentul transpune viziunea municipiului Chișinău pentru dezvoltarea turismului, corespunde cerințelor Hotărîrii de Guvern nr.386 din 17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice [3].

Urmare a analizei conținutului *Strategiei municipale de dezvoltare a turismului Chișinău - capitală turistică 2022-2026* am ajuns la următoarele constatări:

- În Introducere se argumentează necesitatea și importanța *Strategiei*, dar fără a se face referință la documentele de politici publice de nivel internațional și național, care prioritizează domeniul turismului în obiectivele de dezvoltare;
- În *Strategie* nu regăsim o abordare integratoare de gen;

- Nu există o perspectivă de gen în analiza problemelor identificate;
- Strategia nu operează cu date statistice dezagregate în funcție de sex (femei/bărbați;);
- Indicatorii de monitorizare, care vor pune în aplicare obiectivele nu țin cont de perspectiva de gen.

Astfel, putem conchide că *Strategia municipală de dezvoltare a turismului* nu integrează dimensiunea de gen, este insensibilă la necesitățile specifice ale femeilor și bărbaților și nu promovează egalitatea de gen.

Strategia pentru dezvoltarea socio-economică și spațială durabilă a municipiului Chișinău [10] reprezintă un document complex, care include în sine mai multe direcții strategice, cum ar fi *Strategia de formare a identității noi a orașului Chișinău; Strategia de dezvoltare spațială durabilă a teritoriului; Strategia de dezvoltare a construcțiilor urbane confortabile; Strategia de dezvoltare socio-demografică; Strategia de dezvoltare socio-economică a teritoriului; Strategia de dezvoltare a infrastructurii de transport și edilitare; Strategia de dezvoltare a sectorului istorico-cultural și turistic; Strategia de dezvoltare a potențialului natural al teritoriului și protecție a mediului.*

Urmare a analizei conținutului *Strategiei* am ajuns la următoarele constatări:

- În Introducere se argumentează necesitatea și importanța *Strategiei*, dar fără a se face referință la documentele de politici publice de nivel internațional și național, nu se face conexiunea cu ODD 2030;
- Strategia operează fragmentar cu date statistice dezagregate în funcție de sex (femei/bărbați;), în special pe direcția dezvoltării socio-demografice;
- În *Strategie* nu regăsim o abordare integratoare de gen;
- Nu există o perspectivă de gen în analiza problemelor identificate;
- Indicatorii de monitorizare nu țin cont de perspectiva de gen.

In concluzie, deși spectrul de probleme abordate este foarte complex și susceptibil de a fi analizat din perspectivă de gen, aceasta este prezentă doar la nivelul datelor statistice, astfel încât putem constata că respectivul document de politici publice locale este insensibil la dimensiunea de gen.

Strategia de dezvoltare și inovare a sectorului de tineret a municipiului Chișinău pentru anii 2023-2028 [11] aprobată prin Decizia CMC

din 7.06.2023 a fost elaborată în concordanță cu principalele priorități, strategii și programe în domeniul de tineret, la nivel internațional, național și local. Documentul transpune viziunea municipiului Chișinău pentru dezvoltarea sectorului de tineret și pune în aplicare principiile și direcțiile prioritare stabilite în Legea Nr. 215/2016 cu privire la tineret. Documentul asigură cadrul necesar de racordare a politicilor de tineret și a sectorului de tineret Ia politicile europene în domeniu, inclusiv Strategia de Tineret a Uniunii Europene 2019-2027 și Strategia Sectorului de Tineret 2030 a Consiliului Europei.

Urmare a analizei conținutului *Strategiei de dezvoltare și inovare a sectorului de tineret a municipiului Chișinău pentru anii 2023-2028* am ajuns la următoarele constatări:

- În Introducere se argumentează necesitatea și importanța *Strategiei*, făcându-se referință la documentele de politici publice de nivel internațional și național, care prioritizează domeniul tineret în obiectivele de dezvoltare;
- În *Strategie* regăsim o abordare integratoare de gen;
- Sunt analizate problemele și necesitățile specifice ale băieților/fetelor;
- Strategia inserează date statistice dezagregate în funcție de sex (femei/bărbați;);
- Strategia operează cu date dezagregate în funcție de sex atunci când se analizează implicarea femeilor/bărbaților, fetelor/băieților;
- Problemele identificate se traduc în priorități strategice;
- Prioritățile strategice în linii mari corespund priorităților strategice la nivel național;
- Printre prioritățile identificate se regăsește *Asigurarea incluziunii prin intermediul educației pentru toleranță, democrație și egalitate de gen*;
- Indicatorii de rezultat, care vor pune în aplicare prioritățile strategice, deși sunt formulați concret, nu țin cont de perspectiva de gen.

Strategia de dezvoltare și inovare a sectorului de tineret a municipiului Chișinău pentru anii 2023-2028 este una elaborată în conformitate cu Hotărîrea de Guvern nr.386 din 17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, include în priorități asigurarea egalității de gen, operează cu date statistice dezagregate în funcție de sex, identifică

situațiile specifice ale femeilor/bărbaților. Totuși, considerăm că indicatorii de rezultat formulați general nu sunt sensibilila perspectiva de gen.

Ca urmare a analizei politicilor publice locale aprobate de CMC în perioada 2020-2023 am ajuns la următoarele concluzii:

- Documentele de politici publice locale adoptate în anii 2020-2021 nu au fost corelate cu prevederile *Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021* care stipulează includerea dimensiunii de gen în activitățile desfășurate;
- Cele cinci documente de politici publice locale prezintă un grad diferit de integrare a dimensiunii de gen;
- Deși în unele documente de politici publice locale se declară că acestea se aliniază ODD 5 - *Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor,* în realitate ele nu sunt sensibile la dimensiunea de gen;
- Datele dezagregate în funcție de sex nu sunt corelate cu alte subcategorii de date /grupe de vârstă, nivel de educație, mediu de reședință, ceea ce ar oferi o viziune de ansamblu pentru ajustarea strategiilor la necestățile bărbaților/femeilor, băieților/fetelor;
- Integrarea dimensiunii de gen în strategiile examinate este în mare parte superficială.

Pornind de la aceste constatări considerăm că este necesară corelarea politicilor publice locale cu obiectivele *Programului de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027* [2], în special, reducerea inegalităților structurale de gen prin politici și bugete sensibile la dimensiunea de gen; se impune o analiză atentă a problemelor și necesităților specifice ale bărbaților/femeilor (băieților/fetelor) și identificarea activităților speciale pentru bărbați/femei (băieți/fete); formularea obiectivelor și indicatorilor sensibili la gen; utilizarea în strategii a datelor dezagregate pe sex și corelarea lor cu alte subcategorii de date /grupe de vârstă, nivel de educație, mediu de reședință. Aceste date oferă o viziune de ansamblu pentru ajustarea strategiei la necestățile specifice ale bărbaților/femeilor (băieților/fetelor); integrarea perspectivei de gen în buget ca metodă de promovare a egalității de șanse între femei și bărbați în întreaga lor diversitate (documentul de planificare trebuie să arate cum vor fi distribuite resursele între femei şi bărbaţi, adică să includă

bugetarea sensibilă la gen); elaborarea rapoartelor anuale de evaluare a implementării documentelor de politici; colaborarea autorităţilor administraţiei publice locale cu organizaţiile societății civile şi organismele internaţionale, care contribuie la implementarea egalităţii între femei şi bărbaţi pentru a spori calitatea politicilor publice locale.

Concluzii

Integrarea dimensiunii de gen în politicile publice locale este un pas important în consolidarea egalității de gen. Resursele financiare niciodată nu sunt suficiente, iată de ce este nevoie de un management bine gândit, bazat pe activitatea comună a autorităților centrale, a primarilor, consiliilor locale, a organizațiilor neguvernamentale din comunitățile noastre.

Politicile publice locale trebuie să prevadă și anumite măsuri de responsabilizare din perspectiva de gen, precum și sprijin bugetar. Integrarea perspectivei de gen în buget ca metodă de promovare a egalității de șanse între femei și bărbați în întreaga lor diversitate (documentul de planificare trebuie să arate cum vor fi distribuite resursele între femei şi bărbaţi, adică să includă bugetarea sensibilă la gen) reprezintă un instrument important în abilitarea economică a femeilor.

La fel, este importantă colaborarea autorităţilor administraţiei publice locale cu organizaţiile societății civile şi organismele internaţionale, care contribuie la implementarea egalităţii între femei şi bărbaţi pentru a spori calitatea politicilor publice locale.

Astăzi este deosebit de actuală elaborarea de politici care să faciliteze concilierea vieții profesionale și personale, sprijinind astfel atât femeile, cât și bărbații, în îndeplinirea rolurilor lor în societate. În același context, integrarea perspectivei de gen în procesul de planificare urbană va asigura un mediu care să răspundă nevoilor diverse ale comunității. Consiliile municipale ar trebui să acorde o atenție deosebită implementării efective a politicilor de gen, pentru a asigura impactul real în comunități.

Referințe bibliografice:

1. Chișinău - oraș verde. Planificare Strategică. https://www.chisinau.md/public/files/Proiect_Chisinau-_Oras_Verde-_Planificare_Strategica.pdf. (vizitat 15.12.2023)
2. Hotărârea Guvernului nr.203 din 12.04.2023 privind aprobarea Programului de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii

2023-2027. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.197-199 din 16.06.2023.
3. *Hotărârea Guvernului nr.386 din 17.06.2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice. In: Monitorul Oficial al RM din 26-06-2020, nr. 153-158.*
4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 259 din 28.04.2017 privind aprobarea Strategiei cu privire la asigurarea egalității între femei și bărbați pentru anii 2017-2021 în Republica Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.171-180 din 02.06.2017.
5. Legea nr. 5 din 09.02.2006 cu privire la asigurarea egalităţii de şanse între femei şi bărbaţi. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 47-50 din 24.03.2006.
6. Legea nr. 436 din 28.12.2006 privind administraţia publică locală. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.32-35 din 9.03.2007.
7. Legea nr. 71 din 14.04.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.140-149 din 27.05.2019.
8. Strategia municipală de dezvoltare a turismului. Chișinău - capitală turistică 2022-2026. https://proiecte.chisinau.md/images/policies/strategia-de-dezvoltare-a-turismului-pentru-perioada-2022-2026-chisinau-capitala-turistica20230511113348.pdf (vizitat 26.12.2023)
9. Strategia municipală pentru protecția drepturilor copilului (2020-2025). https://dgpdc.md/wp-content/uploads/2021/03/Strategia-pentru-protectia-drepturilor-copilului-2020-2025.pdf. (vizitat 11.12.2023).
10. Strategia pentru dezvoltarea socio-economică și spațială durabilă a municipiului Chișinău. https://dgaurf.md/strategia-de-dezvoltare-2
11. Strategia de dezvoltare și inovare a sectorului de tineret a municipiului Chișinău pentru anii 2023-2028. https://actelocale.gov.md/ral/act/cu-privire-la-aprobarea-strategiei-de-dezvoltare-%C8%99i-inovare-a-sectorului-de-tineret-a-municipiului-chi%C8%99in%C4%83u-pentru-anii-2023-2028-1293056.html